

N:o 134.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående pension till vissa förmän och arbetare vid statens järnvägar; gifven Stockholms slott den 4 april 1910.

Under åberopande af härvid fogadt utdrag af statsrådsprotokollet öfver civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen medgifva,

att en hvar af härefter angifna förmän och arbetare, nämligen: stenarbetaren Anders Teodor Andreasson Kärrman, timmermannen Sven Andreasson Björkholm, arbetaren Henrik Andersson Lundblad, förmannen Sven Persson, arbetarna Per August Bodin Frid, Anders Petter Johansson och Carl Johan Petersson, förmannen Nils Otto Johansson, arbetaren Adolf Ferdinand Andersson, förmännen Karl Johan Andersson och Andreas Svensson Melin, arbetarna August Andersson Ceder och Karl Johan Johansson, stenarbetaren Johannes Gustaf Andersson samt arbetarna Karl August Andersson och Per Andersson må från och med månaden näst efter den, hvarunder han entledigas eller entledigats från anställning vid statens järnvägar, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta årlig pension till belopp af 300 kronor, dock med villkor att, därest pensionstagare framdeles skulle erhålla anställning mot aflöning af statsmedel, uppgående till det för en hvar beräknade årliga medelinkomstbelopp af respektive 1,200 kronor inom gruppen förmän och yrkesarbetare och 900 kronor inom gruppen vanliga arbetare eller därutöfver, pensionen skall, så länge anställningen varar, upphöra att utgå, samt att, vid sådan aflönings uppbärande i öfrigt, pensionen skall minskas, så att densamma jämte aflöningen icke uppgår till högre belopp än nämnda medelinkomst.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas Riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Hugo Hamilton.

Utdrag af protokollet öfver civilärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 4 april 1910.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve TAUBE,
Statsråden: PETERSSON,
 HEDERSTIERNA,
 SWARTZ,
 greve HAMILTON,
 greve EHRENSVÄRD,
 MALM,
 LINDSTRÖM,
 NYLANDER,
 VON SYDOW.

Departementschefen, statsrådet greve Hamilton anförde vidare:

Uti underdånig skrifvelse den 1 mars 1910 har järnvägsstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen medgifva pension åt en del vid statens järnvägar anställda förmän och arbetare, nämligen: stenarbetaren Anders Teodor Andreasson Kärrman, timmermannen Sven Andreasson Björkholm, arbetaren Henrik Andersson Lundblad, förmanen Sven Persson, arbetarna Per August Bodin Frid, Anders Petter Johansson och Carl Johan Petersson, förmannen Nils Otto Johansson, arbetaren Adolf Ferdinand Andersson, förmännen Karl Johan Andersson och Andreas Svensson Melin, arbetarna August Andersson Ceder och Karl Johan Johansson, stenarbetaren Johannes Gustaf Andersson samt arbetarna Karl August Andersson och Per Andersson.

Pension till
vissa förmän
och arbetare
vid statens
järnvägar.

Liknande pensionsfrågor vid 1906, 1907 och 1909 års riksdagar.

Innan jag öfvergår att närmare redogöra för innehållet i järnvägsstyrelsens ifrågavarande skrifvelse, tillåter jag mig att något beröra af Kungl. Maj:t vid 1906, 1907 och 1909 års riksdagar gjorda framställningar i liknande syfte samt Riksdagens i anledning däraf fattade beslut.

Vid 1906 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t (proposition n:r 114) Riksdagen medgifva, att åtskilliga arbetsförmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader samt en extra pumpare vid statens järnvägar finge under vissa villkor från och med månaden näst efter den, hvarunder de af järnvägsstyrelsen entledigades eller entledigats från anställning vid statens järnvägsbyggnader, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta årliga pensioner till belopp af respektive 400, 325, 300 och 250 kronor.

Med anledning af denna Kungl. Maj:ts framställning förklarade Riksdagen (skrifvelse n:r 146), ehuruval i ärendet icke förekommit något därom, att de till erhållande af pensioner föreslagna förmän och arbetare i följd af ålderdom, sjukdom eller eljest vore oförmögna att genom arbete förvärfva sitt uppehälle, sig anse billigheten fordra, att dessa personer af statsmedel tillerkändes något understöd med anledning af deras långvariga arbete vid statens järnvägsbyggnader.

Riksdagen fann emellertid icke samtliga omförmälda förmän och arbetare böra beviljas pensioner att utgå för deras återstående lifstid, utan ansåg, att de jämförelsevis yngre och fullt arbetsföra bland dem, däribland flera af de till pension nu föreslagna personerna, lämpligen borde erhålla det ifrågasatta understödet såsom gratifikation för en gång till hjälp vid bestridande af deras eget och familjernas uppehälle vid återflyttningen till hemorten samt under den tid, som kunde åtgå, innan annat arbete erhöles; och förklarade sig Riksdagen finna skäligt, att lifstidspensioner beviljades de förmän och arbetare, hvilka uppnått minst 55 års ålder och räknade minst 24 tjänstår.

Beträffande pensionernas belopp sökte Riksdagen finna en annan beräkningsgrund för pensionsbeloppens storlek än den af Kungl. Maj:t använda. I sådant hänseende erinrade Riksdagen, att enligt lagen angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete den 5 juli 1901 arbetsgifvare vore skyldig att åt arbetare, hvarmed i nämnda lag förstodes jämväl arbetsförmän, utgifva en årlig lifränta af 300 kronor, därest arbetaren genom olycksfall i arbetet för framtiden mistat arbetsförmågan. Vid sådant förhållande och då staten som arbetsgifvare i nu förevarande fall icke syntes böra vidkännas större underhållsskyldighet vid ifrågavarande arbetares afskedande, än om dessa skulle genom olycksfall i arbetet mistat arbetsförmågan för framtiden, fann Riksdagen

nämnda belopp, 300 kronor, skäligen böra bestämmas för de pensioner, som beviljades åt en hvar arbetsförman och arbetare.

Jämväl vid 1907 års riksdag har Kungl. Maj:t (proposition n:r 140) föreslagit Riksdagen medgifva, att åtskilliga förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader måtte från och med månaden näst efter den, hvarunder de entledigades eller entledigats från anställning vid statens järnvägar, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten få åtnjuta årlig pension, därvid Kungl. Maj:t på grund af Riksdagens beslut år 1906 föreslagit beloppet för dessa pensioner till 300 kronor. Såsom villkor för pensionernas åtnjutande hade Kungl. Maj:t vidare föreslagit, att, därest pensionstagare framdeles skulle erhålla anställning mot aflöning af statsmedel, uppgående till det för en hvar beräknade årliga medelinkomstbelopp af respektive 1,200 kronor inom gruppen förmän och yrkesarbetare och 900 kronor inom gruppen vanliga arbetare eller därutöfver, pensionen skulle, så länge anställningen varade, upphöra att utgå, samt att, vid sådan aflönings uppbärande i öfrigt, pensionen skulle minskas, så att densamma jämte aflöningen icke uppginge till högre belopp än nämnda medelinkomst.

Denna Kungl. Maj:ts framställning blef af Riksdagen bifallen (skrifvelse n:r 10).

Uti statsverkspropositionen till 1909 års riksdag har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att två förmän och tre arbetare vid statens järnvägsbyggnader finge från och med månaden näst efter den, hvarunder de entledigades eller entledigats från anställning vid statens järnvägar, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta årlig pension till belopp af 300 kronor. Därjämte föreslogos enahanda villkor för pensionernas åtnjutande, som godkänts vid 1907 års riksdag.

Med anledning af berörda framställning yttrade Riksdagen (skrifvelse n:r 10), att i afseende å de tre arbetarna den lämnade utredningen icke gäfvade vid handen annat än att de skulle fortfarande vara, åtminstone i förhållande till sin ålder, arbetsdugliga. Ehuru Riksdagen ansåge, att deras lefnadsålder, som utgjorde respektive 62, 56 och 58 år, icke borde i och för sig anses föranleda pensionering, ville Riksdagen dock icke underlåta att bifalla förevarande framställning, då den i viss mån hade stöd uti förut af Riksdagen fattade beslut i likartade fall. Beträffande de bägge förmännen, som ådragit sig svår och på deras arbetsförmåga menligt inverkan sjuklighet, hade Riksdagen intet att erinra mot meddelande af de för dem föreslagna pensionerna. Riksdagen uttalade därjämte det antagandet, att de af ifrågavarande förmän

och arbetare, som ännu voro arbetsföra, blefve bibehållna i statens järnvägars tjänst.

Järnvägsstyrelsens framställning.

Uti sin förberörda underdåniga skrifvelse den 1 mars 1910 har nu järnvägsstyrelsen meddelat, att, i likhet med hvad förut ägt rum, till styrelsen inkommit ansökningar om utverkande af statsunderstöd åt åtskilliga förmän och arbetare, hvilka samtliga under längre tid med goda vitsord arbetat vid statens järnvägsbyggnadsföretag och af hvilka flertalet enligt företedda intyg därjämte genom sjukdom eller kroppsskada fått sin arbetsförmåga i mer eller mindre hög grad minskad.

Beträffande nu ifrågavarande sökandes tjänstetid har järnvägsstyrelsen anmärkt, att fullständiga förteckningar å de vid järnvägsbyggnaderna under den gångna tiden anställda arbetare saknas, hvar till kommer, att en stor del af arbetsbefälet antingen affidit eller lämnat tjänsten. Det har för öfrigt befunnits omöjligt för befälet att lämna detaljerade uppgifter rörande hvarje särskild, måhända för lång tid tillbaka anställd arbetares tjänstetid. Tjänstetidens längd har sålunda icke kunnat genom officiella handlingar bestyrkas, utan har styrelsen härvidlag, såsom vid afgifvande af enahanda framställning rörande de förmän och arbetare, som år 1909 tilldelades understöd, ansett sig kunna utgå från af sökandena själfva lämnade tjänsteförteckningar, hvilka utförligt angifva tiden och platsen för anställningen, och detta så mycket hellre, som berörda uppgifter, i den mån de kunnat kontrolleras, visat sig vara riktiga. I afseende å vederbörandes lönevillkor har styrelsen i detta sammanhang meddelat, att medelaflöningen för ifrågavarande förmän och yrkesarbetare kan beräknas hafva uppgått till 1,200 kronor och för vanliga arbetare till 900 kronor för år.

Styrelsen har äfven utgått från det antagandet, att hufvudsakligen enahanda villkor med afseende å lefnads- och tjänstålder m. m., hvilka under de senaste åren varit för Kungl. Maj:t och Riksdagen bestämmande vid beviljande af pension, jämväl nu skulle komma till tillämpning.

Emellertid har styrelsen funnit det vara med billigheten öfverensstämmande, att, då särskilda omständigheter föreligga, afvikelser i någon mån borde kunna äga rum från nyssnämnda grunder. Ett stöd för denna sin uppfattning har styrelsen trott sig finna i det uttalande, som gjordes af 1909 års riksdag vid tilldelande af pension åt förenämnda två förmän. Afseende bör sålunda enligt styrelsens förmenande icke uteslutande fästas vid de förut angifna allmänna betingelserna för erhållande af pension, nämligen att vederbörande skulle innehafva minst 55 lefnads- och 24 tjänstår, då nämligen i speciella fall förhållandena

kunna vara sådana, att äfven andra synpunkter böra tillmätas afgörande betydelse. Fyra af de nu ifrågavarande sökandena, förmannen Karl Johan Andersson samt arbetarna Carl Johan Petersson, Johannes Gustaf Andersson och Per Andersson, hvilka uppnått, Karl Johan Andersson 54 lefnads- och 33 tjänstår, Petersson 51 lefnads- och 28 tjänstår, Johannes Gustaf Andersson 54 lefnads- och 35 tjänstår samt Per Andersson 52 lefnads- och 25 tjänstår, skulle enligt förut angifna grunder icke vara berättigade till erhållande af pension. Emellertid hafva, anför styrelsen, omnämnda fyra sökande under årens lopp ådragit sig svår och på deras arbetsförmåga menligt inverkan sjukdom, hvilken antagligen till icke ringa del torde få tillskrifvas de på hälsan menligt inverkan förhållanden, under hvilka järnvägsbyggnadsarbeten ofta nog äga rum. Af vid deras ansökningar fogade läkarbetyg inhämtas nämligen, enligt hvad järnvägsstyrelsen meddelar, att Karl Johan Andersson lider af kronisk muskel- och ledgångsreumatism samt till följd däraf ej äger full arbetsduglighet; att Petersson lider af hjärtfel med kalkbildning i kärlen och på grund däraf är till vidare arbete oförmögen; att Johannes Gustaf Andersson lider af nervsjukdom (paralysis agitans), hvilken är obotlig och gör honom för all framtid oförmögen till arbete; samt att Per Andersson lider af magutvidgning med ofta påkommande hufvudvärk och svindelanfall och på grund däraf är oförmögen till arbete. Af de fyra nu nämnda sökande kan endast förmannen Karl Johan Andersson fortfarande användas i arbete vid statens järnvägsbyggnader, under det Petersson för närvarande åtnjuter vederbörlig sjukaflöning och de två öfriga redan entledigats. Vid nu angifna förhållanden och då, hvad Karl Johan Andersson och Johannes Gustaf Andersson beträffar, deras lefnadsålder högst obetydligt understiger den för erhållande af pension fastslagna, under det att de däremot i afseende å antalet tjänstår icke blott fylla utan väsentligt öfverskrida det mått, som i sådant hänseende befunnits skäligt, har styrelsen ansett dem förtjänta att komma i åtnjutande af pension. Detsamma anser styrelsen äfven gälla beträffande Petersson och Per Andersson, ehuru dessa visserligen ej uppnått så hög lefnadsålder, som ansetts erforderlig, men deras tjänstår dock, om än obetydligt, öfverstiga förut angifna såsom skäligt ansedda mått och dessutom båda ej längre äro arbetsdugliga.

Med tillämpning af förberörda grunder med de af styrelsen ofvan angifna modifikationer i vissa fall skulle pension komma att utgå till i följande tabell upptagna förmän och arbetare. Uti tabellen har jämväl för hvar och en angifvits det antal lefnads- och tjänstår, han uppnått,

äfvensom huruvida han fortfarande är i tjänst eller, i annat fall, tiden för hans entledigande.

Namn och befattning.	Lefnads- år.	Tjänst- år.	Anmärkingar.
Anders Teodor Andreasson Kärrman, stenarbetare...	59	28	entledigad under 1908.
Sven Andreasson Björkholm, timmerman	57	37	entledigad under 1909.
Henrik Andersson Lundblad, arbetare	56	36	entledigad under 1909.
Sven Persson, förman	58	26	fortfarande i tjänst.
Per August Bodin Frid, arbetare	55	37	d:o.
Anders Petter Johansson, arbetare.....	57	30	d:o.
Carl Johan Petersson, arbetare	51	28	{ fortfarande i tjänst, åtnjuter { f. n. sjukaflöning.
Nils Otto Johansson, förman	55	29	fortfarande i tjänst.
Adolf Ferdinand Andersson, arbetare	55	34	d:o.
Karl Johan Andersson, förman	54	33	d:o.
Andreas Svensson Melin, förman	55	36	d:o.
August Andersson Ceder, arbetare.....	56	33	d:o.
Karl Johan Johansson, arbetare.....	55	28	d:o.
Johannes Gustaf Andersson, stenarbetare.....	54	35	entledigad under 1908.
Karl August Andersson, arbetare	55	29	fortfarande i tjänst.
Per Andersson, arbetare	52	25	entledigad under 1909.

Styrelsen har därjämte meddelat, att vederbörande arbetschefer i de fall, då utlåtande från dem infordrats, tillstyrkt beviljande af pension åt ifrågavarande förmän och arbetare.

På grund af det anförda har styrelsen i underdånighet hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen medgifva, att pension till belopp af 300 kronor måtte beviljas förenämnda förmän och arbetare.

Statskontorets
utlåtande.

Öfver järnvägsstyrelsens nu föreliggande framställning har statskontoret den 23 mars 1910 afgifvit infordradt underdånigt utlåtande och däruti förklarar, att statskontoret, på grund af hvad järnvägsstyrelsen i ärendet upplyst och anført, icke har något att erinra mot af-låtande till Riksdagen af nådig proposition i öfverensstämmelse med styrelsens förslag.

Departements-
chefens
yttrande.

Riksdagen har, såsom jag redan antydt, vid upprepade tillfällen beviljat understöd åt personer, hvilka under en längre följd af år varit

anställda vid statens järnvägsbyggnader. Såsom förutsättning för beviljande af listidspension torde därvid i allmänhet hafva fordrats, att vederbörande uppnått minst 55 års ålder och kunnat räkna minst 24 tjänstår. Emellertid hafva sådana pensioner på grund af särskildt ömmande förhållanden medgifvits utan att vederbörande till fullo uppnått nyssberörda lefnadsålder.

De förmän och arbetare, som nu af järnvägsstyrelsen föreslagits till erhållande af pension, hafva samtliga uppnått den tjänstålder och flertalet äfven den lefnadsålder, som i allmänhet uppställts såsom villkor för pensions erhållande. Endast förmannen Karl Johan Andersson samt arbetarna Carl Johan Petersson, Johannes Gustaf Andersson och Per Andersson uppfylla icke fordringarna i afseende å lefnadsålder, om ock afvikelsen är endast obetydlig. Då emellertid dessa fyra personer under sin tjänstetid ådragit sig så svåra sjukdomar, att de blifvit för framtiden oförmögna till arbete eller åtminstone mindre arbetsdugliga, synas här föreligga sådana omständigheter, som redan vid föregående tillfällen ansetts böra föranleda till undantag från de i allmänhet tillämpade hufvudreglerna för beviljande af listidspension.

Flera af de utaf järnvägsstyrelsen nu till pensions erhållande föreslagna förmän och arbetare hafva förut enligt Riksdagens beslut tilldelats gratifikation. Detta var äfven förhållandet med vissa af de personer, som vid 1909 års riksdag beviljades listidspensioner. Den omständigheten att dessa förut erhållit understöd för en gång ansågs emellertid då icke böra föranleda något afdrag å pensionerna, och icke heller nu synes kunna ifrågasättas att af sådan anledning minska de till endast 300 kronor föreslagna pensionerna.

På grund af hvad sålunda förekommit tillåter jag mig hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen medgifva,

att en hvar af härefter angifna förmän och arbetare, nämligen: stenarbetaren Anders Teodor Andreasson Kärrman, timmermannen Sven Andreasson Björkholm, arbetaren Henrik Andersson Lundblad, förmannen Sven Persson, arbetarna Per August Bodin Frid, Anders Petter Johansson och Carl Johan Petersson, förmannen Nils Otto Johansson, arbetaren Adolf Ferdinand Andersson, förmännen Karl Johan Andersson och Andreas Svensson Melin, arbetarna August Andersson Ceder och Karl Johan Johansson, stenarbetaren Johannes Gustaf Andersson samt arbetarna Karl August Andersson och Per Andersson må från och med månaden näst efter den, hvarunder han entledigas eller entledigats från anställning vid statens järnvägar, under sin återstående listid å allmänna indragningsstaten åtnjuta årlig pension till

belopp af 300 kronor, dock med villkor att, därest pensionstagare framdeles skulle erhålla anställning mot aflöning af statsmedel, uppgående till det för en hvar beräknade årliga medelinkomstbelopp af respektive 1,200 kronor inom gruppen förmän och yrkesarbetare och 900 kronor inom gruppen vanliga arbetare eller därutöfver, pensionen skall, så länge anställningen varar, upphöra att utgå, samt att, vid sådan aflönings uppbärande i öfrigt, pensionen skall minskas, så att densamma jämte aflöningen icke uppgår till högre belopp än nämnda medelinkomst.

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna sitt bifall och förordnade, att till Riksdagen skulle aflåtas proposition i ärendet af den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

F. W. O. Leuhusen.